

KÕIGI MAADE TÕOLISED ÜHINEGE

RÜNNAK

NOORSOTSIALISTLIK AJAKIRI

Tormililled

*On tormide ja rajudega külvat käik,
tuul pakatama löönud maruõisi
mu legendikuraal, maamullast tõusnud kõik
sest mässulisest, millel käia võisin.*

*Kihk erilaadne, eri võitluskaart,
all muld on mässav, ülalt tuuli poetab.
Ma omad tormid kevadtuulde toetan.
Külv tuulne ootab võrsumiseks kiirt.*

*Teid loetlen sõrmedel, teid kokku loen,
teid, kevadvõitlejad, teid, võitlusvälja tuuled.
Ma omast rahust, udust välja poen,
uut võitlusviisi hõiskavad mu huuled.*

*On tormide ja rajudega külvat käik,
tuul pakatama löönud maruõisi.
Ees võitlusrõõm, ees punalipu läik,
teed mässulist ma kään, ma ikka võisin!*

NIGOL ANDRESEN

Esimeseks maiks

Kõige maade töölisel ühinege!

Üle kaheksakümne aasta kõlab üle maailma see julge hüüe. Aastakümnete kestes see hüüe on leidnud vastukõla miljonis hingedes, innustand eneseohverdamisele paljusid-paljusid noori ja vanu ning löönd kõikuma kapitalistliku maailma alustoeid. See hüüe, kogu sotsialismi õpetus on andnud usku ellu ja elujõudu kõigile neile, kes praeguses ühiskonnas on olnud viimsel kohal.

Kõigi maade töölisel ühinege — kindlustama oma ridu tänapäevaste paremuste eest!

Kõigi maade töölisel ühinege — võitlema kätte uut ühiskondlikku korda, sotsialistlikku ühiskonda.

Kõigi maade töölisel ühinege — nii lähemate kui kaugemate võitude saavutamiseks, enese ümberkujundamiseks sotsialistliku tulevikuideaali

kohaselt sotsialismi punase lipu all!

Kes poleks kuulnud kodanluse vihavalinguid, kes poleks tundnud kodanluse võimumäratsusi sotsialistliku mõtte, sotsialistliku organisearumistahte ja võimsalt lehviva punase lipu ning kaasakutsuva võitluslaulu vastu! Ja ikka uued ning uued hulgad tormavad punase lipu ümber, uued ning uued hulgad tõstavad käe kindlas töötuses sotsialismi eest.

Need on *palgatöölised*, kes näevad oma orjuse lõppu ainult sotsialismis. Palgatööliste väed leiavad oma inimväärtuse ainult sotsialistlikus ühiskonnas. Palgatöölised, kes näevad kapitalistliku korra võimetust, palgatöölised, kes ei tea, kas kapitalism neile homme veel võimaldab nappigi elatumist.

Need on *töötud*, keda kapitalistliku

korra anarhhia ja ettevõtjate saagihimu on jätnud ilma nende igapäevast leivast — töötute hulgad leiavad omade kogemuste põhjal, et ainult sotsialistlik ühiskond võib teha nad uuesti väärseiks ja vajalisteks ühiskonnaliikmeiks, et ainult töölisklassi organiseeritud jõud juba enne sotsialismi võimaldab neile inimväärse elu.

Need on tööpuudust kannatavad ja tööpuuduse ähvardatud, proletariaadiga samu viletsusi jagavad, kuid proletariaadist kunstlikult eraldatud *haritlased*, kes leiavad tee sotsialistlikku võitlusfronti.

Need on ikka enam vaeseksjäävad *keskkihid*, kes leiavad, et nende huvide esindab ainult sotsialistliku lipu alla kogunud tööliskond.

Need on rõhutud ja õigusteta *rahvaste liikmed*, kes leiavad oma kultuurilised nõuded olevat ainult sotsialistliku tööliskonna kaitstud.

Meid on miljonid, meid on rahvastiku määratusuur enamik. On vaja tunda ajalookäiku, on vaja tunda ajalooarengu suunda, on vaja leida oma õige leer: sotsialismi lipu all.

Noored töölised ja noored intelligendid, käsikäes vanema tööliskonnaga noorsotsialistide punase lipu alla! Koos kindlustama töölisklassifronti oma tugeva organisatsiooni kaudu!

Lehviku punane lipp, kõlaga meie võitluslaul tapva kapitalismi meeheitliku päaletungi tagasitõrjumiseks:

Me proletariaadi eelvägi võitluses!

Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali naisüleskutse

TÖÖTAVALE NOORPÕLVELE!

Maailma rahvad elavad üle kuulmata ulatusega kriisi, millel ei ole sarnast inimkonna ajaloo.

KAPITALISTLIKU MAJANDUSE „KORD“ ON SÜGAVALT VAPUS-TATUD.

Töötud on kasvand hügelarmees 30 miljonist mehest, naisest ja noorest. Töötute kõrval praegu võitlevad veel töös olevate proletaride laiad kihid oma olemasolu alalhoiduks. Julmas ja ohvriküllases kogemuseõpetuses kapitalistlik majandussüsteem teeb veel kord avalikuks oma võimevõime varustada kavakindlalt kõiki inimesi kõigevajalisemate varandustega.

Selle majanduskriisi olulise põhjuse moodustab

PINEVIL RAHVUSVAHELINE OLUKORD.

Tänaseni rahvad ootavad asjatult maailmasõjas tekkinud võlakohustuste lõplikku korraldust. Täitmata on ka rahulepingute pidulik lubadus alata üldine rahvusvaheline desarmeerimine keskrüüde desarmeerimisega. Rahvad on jälle relvastatud. Genfi desarmeerimiskonverentsi avamisistung

oli suurtükimürina saadetud *Kauges Idas*. Selle desarmeerimiskonverentsi senine töö lubab parimal juhul pikalist edu maailma lõpliku rahu suunas.

Püüded tõelise ja kestva rahvaste- rahu poole on takistatud tunduvat kõigi maade fašistide ja rahvuslaste käitumisest, kuna need näevad vägivallas otsustavat poliitilist võitlusvahendit nii sees- kui väljaspool.

FAŠISM ON PRAEGU ENAM KUI KUNAGI SUURIMAD HÄDAOHU-ALLIKAID

paljude maade poliitika ja rahvusvahelises ulatuses. Selle löök on suunatud esijoones demokraatia vastu, sotsialistliku töölisklassi vastu ja kõigi ringide vastu, mis näevad suurimat kindlustust maailmarahule rahvaste usaldavas koostöös.

See on saatuslik aeg, mida inimkond elab üle neil häda- ja tormiaastail.

TÄIELISE POLIITILISE JA MAJANDUSLIKU KAOTUSE HÄDAOHT

lamab hirmsana ähvardusena kõigi rahvaste pääl, mure lähema tuleviku ja igapäevase olemasoluvõitluse eest surub inimesed maha.

Töötav noorpõlv! See aeg kujundab ka sinu saatuse! Su noorpõlveaastad ei too sulle midagi paljukiidet nooruse iludustest. Need on aastad täis häda, valjumaid poliitilisi ja majanduslikke võitlusi, aastad piinavat teadmatust ja puurivat ootust. Ei jää aega meelisklemiseks, ega ole pääsu põgenedes. Meie aja elu nõuab noortelt iga päev ja iga tund otsustusi.

TÖÖTAV NOORPÕLV, OTSUSTA!

Hädaajad on ikka prohvetite ja imetegijate hülgajad. Need pöörduvad praegu kõige enne noorpõlve poole. Hoolimata hädast ja hoolimata surutisest ära lase endalt võtta kurbuse ja rahulikkude üleolu. Töötav noorpõlv ei või kanda oma saatust kannatusega, mis otsib sügavamat õiglust isegi meie päevade võimatust hädast. Ta peab aga ka teadma, et sama vähe on imesid, mis sünnivad järsku. Ei fašismi vägivaldteooria ega kommunistide propageeritav vägivallopoliitika aita töötavale klassile ega selle noorpõlvele võita häda ega näita teed uuele tõusule.

On ainult üks tee töötava noorpõlve jaoks tööle, leivale ja rahule.

SEE ON SOTSIALISMI TEE.

Sotsialism oli proletariaadi sarakaks sihiks, kui see peaaegu saja aasta eest algas oma tee vabanemiseks rõhutud olukorrast. Sotsialism on juhtind maailma töölisklassi selle raskes võitluses oma nõudmiste tunnustamiseks riigis ja majanduses. Sotsialismi ühendatud on praegu ta punaste lippude all maailma suurim võim, mis võitleb töötavate inimeste vabanemise eest,

RAHVUSVAHELINE SOTSIALISTLIK TÖÖLISLIHKUMINE.

Alul pilgatud, siis jätitud, alati piiratud vaenlaste maailmaga, nii sotsialism on käind oma teed eksimatult, kantud kindlast veendest, et ta tund saabub, et peab tulema päev, mil inimesed saavad teada, et ta siht, majandusliku ja poliitilise korra uuекujundamine, ideaali võit omakasu üle, töötava inimese tõus kõrgema inimliku ühisele kandjaks,

ET NEMAD ÜKSI NÄITAVAD TEED KÕRGUSE POOLE.

Miljonid on järgnend talle, ja aukartust äratavana jõuna sotsialistlik töölisliikumine täna on meie ees.

Just sel hädaajal avaldub selgesti sotsialistliku töölisliikumise võim ja elujõud. See on võitmatu kindlus fašismi voolu ja sotsiaalse reaktsiooni vastu. Sotsialistlik töölisliikumine kindlustab oma võitlustega tööliskonnna poliitilisi õigusi demokraatias. Ta kaitseb töötavaid inimesi oma sotsiaalpoliitiliste saavutistega kriisi kibedaima häda eest, ja ta juhib miljonid inimesi sel raskeimate vapustuste ajal sihi poole oma idee ja praktilise tööga.

Vastased kuulutavad „marksismi“ lähedat lõppu. Nad juubeldavad liig vara.

SOTSIALISTLIK TÖÖLISLIHKUMINE ON VÕITLUSES VANKUMATU JA VÕIDUTEADLIK.

Kunagi sotsialismi nõue pole olnud veel nii olevikuülesanne kui praegu. Meie pole olnud küllalt tugevad kriisi takistamiseks ja vastaste päaletungide lüümatamiseks algastmes, aga iga päevaga paistab selgemini, et areng riigis ja majanduses ühe riigi piirides ja rahvusvaheliselt sunnib sotsialistliku lahenduse poole. Kapitalism on sama võimetu lahendama kriisi kapitalistlike meetoditega nagu rahvuslus vaatab jõuetult poliitilise ja majandusliku elu rahvusvahelist laostumist.

Teame ka, et oleviku inimestes elab sügavamana kui kunagi igatsus ühiskonna radikaalse ümberkujundamise järgi, mille vallandavad lõplikult töötavate inimeste elust kriisid ja kriisihäädad. Süvendada seda igatsust teadvuseni, et see on teostatav ainult võitluses sotsialismi eest, see on töölisklassi ja enne kõike ta noorpõlve ajalooline ülesanne olevikus.

SOTSIALISTLIKUD NOORPÕLVELIIDUD KUTSUVAID TÖÖTAVAT NOORPÕLVE

sadade tuhandete noorsotsialistidega sotsialistlikes noorpõlveliitudes aitama kaasa selle ajaloolise ülesande täitmises. Siin on töötava noorpõlve kindel sihtpunkt sellel kaaoslikul ajal, siin juhatatakse tee, mis kindlasti ja

nähtavalt viib oleviku hädast selgesse tulevikku.

**-TÖÖTAV NOORPÕLV, SAMMU
KAASA TÕÕ MAAILMAPÜHAL!**

Sa ei või puududa, kui noor ja täiskasvanud proletariaat annab avaliku tunnistuse oma tahtest võidelda majandusliku häda ja fašismi vastu

uue sotsialistliku maailma ülesehitamiseks.

Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali büroo:

Karl Heinz, Viin; Erich Ollenhauer, Berliin; Ernst Paul, Praha; Koos Vorrink, Amsterdam; Hans Hansen, Kopenhagen; Ludwik Cohn, Varssavi; Valère Aubry, Jolimont.

Eesti Noorsotsialistliku Liidu üleskutse 1. maiks

Jälle kogunevad noored ja vanad 1. mai pidupäevale. Jälle marsib lehvivate punaste lippude all meelevaldustele kogu maailma võitlev proletariaat, et pidulikult kinnitada rahvusvahelist ühistunnet ja demonstreerida võitlustahet. Jälle pühitsetakse rahvastevahelise sõpruse, vendluse ja tööliklassi vabastamise kõrgeid aateid. On saabund jälle tööliklassi suurpäev 1. mai, päev, mille rahvusvaheline tööliikumine aastakümneid tagasi protestiks ülekohtuse kapitalistliku korra vastu ja kutseks sotsialistliku korra kättevõitlemisele kuulutas ülemaailmliseks klassivõitluse päevaks.

Meile, tööliskoortele nii linnas kui maal, olgu kallis see pidupäev. Töölisnoorpõlv loomulikus revolutsioonilises vaimustuses asub sel päeval nagu ikka revolutsioonilises sotsialismi esiridades. Tahame tõendada, et oleme proletariaadi noor kaardivägi, et oleme alati valmis võitlema üheskoos sotsialistliku tööliklassiga, olles aktiivsem osa sellest. Demonstreerime avalikult, et töölisnoorpõlv täie teadusega liitub sotsialistliku tööliklassi võitlusideaalidega, täis kõikumatu usku oma eesmärgi saabumisse, tahet sammuda kõikumatult oma teed sotsialismi poole.

Nüüdisajal tunneme endi õlul kapitalistliku korra painajalikkust, mil kapitalistlikus tulunduses, poliitikas ja kultuureluses on pääsnud möllama surmatõbi, ajal, mil kodanline maailm põeb ennenägematult ränka kriisi, mil nälg, viletsus ja lootusetus on haarand sadatuhanded noori.

Organiseeritud tööliklass, noorsotsialistid eesotsas, võitleb selle ebaõiglusele ja ülekohtule rajatud maailmalkorra vastu, uue õiglase sotsialistliku ühiskonna nimel, et juba olevikus saavutada niipalju, mis kindlustaks tööd ja leiba.

Kapitalism ei taha loobuda võimust, ei taha tunnustada, et üksnes praegune kapitalistlik kord on meie aja suurte puuduste põhjustaja. Et takistada tööliklassi edasitungi valguse poole, püüavad mustad jõud murda proletariaadi võitlusfronti.

Neile püüetele seame vastu endi hooga edasirõnnu, teades, et pälelõng on parim enesekaitse. Seepärast tormakem edesi proletariaadi eelväe jõudude koondamisel.

Teame, et hoolimata kodanluse igalaadilistest kallaletungidest meile, hoolimata isiklikust terrorist, noorsotsialistlik liikumine on värskes tõus. Liikmete arv kasvab hoogsalt, tegevus on süvenend ja elavam kui kunagi enne. 1. mai sidugu meid tahtega edendada seda arengut veel hoogsamalt sel aastal, et noorsotsialistlik liikumine areneks ikka enam ja enam noore proletariaadi massiorganisatsiooniks.

Kasutagem õieti tundi, sest meid ootavad suured ülesanded. Peame kandma sotsialismi vabastavat mõtet ka neisse hulkadesse, selle nooruse juure, kelle meeled on eluraskustest masendatud, kes seni kõrhejaina on vaadand kõrvalt, kes seisavad veel väljaspool meie võitlusorganisatsiooni. Tahame koguda suuri töölis-

noorte hulki võitlema punaste lip-pude alla.

Noor tööline, astu meie üha tihene-vaiste ridadesse — sest otsustavad päevad lähenevad.

Tahame teoga olla valvel revolutsioonilise sotsialismi jõukogumise töös!

Lehviigu kõrgel punane lipp, meie otsustava võitlustahte märke!

Elagu sotsialistlik noorpõlv ja noorsotsialistlik liikumine!

Elagu Sotsialistlik Noorsoo-Internatsionaal!

Eesti Noorsotsialistlik Liit.

OSKAR PÄRN

Kaitseport töölisliikumises

Elame saatuslikel päevil, mil kapitalismi kriis on haarand järesele em-busse meilgi kümnend tuhandet tööli-skodud, mil nälg, lootusetus ja surve masendab proletaarlikku noorpõlve. See on ohtuderikas võitlusaeg, väike-keste kaotuste ja suurte võitude usu-ga, mil mustad jõud on agaras tege-veuses tööliklassi organiseeritud frondi purustamiseks. Tööliklass on rünnatud kahelt tiivalt. Massiline tööpuudus, palkade alandamine nõr-gendab tööliklassi majanduslikku võitlusvõimet, takistades ametiühin-gulise liikumise edukat arengut. Sa-muti surub kitsastesse raamidesse kultuuriliste koondiste üritised. Tei-salt reaktsioon laiub päev-päevalt ja ootab parajat momenti. Fašismi hä-daoh on muutund aktuaalseks. Mõ-ni nädal tagasi seirasime pingutatud põnevusega Soome lapuameeste „ka-pina“ arengut, mis ometi lõppes täie-lise fiaskoga. Soome talupoegade fa-šism, mida juhtisid küll osavad sõja-strateegid, kindralid ja kolonelid, peaks seega Soome ühiskondlise elu areenilt kaduma. Ometi säälse valitsuse julgustaval passiivsusel mä-ratsevad edasi „põhja-poegade“ ban-diitlikud salgad. Soome fašism omas jõuetuses peab nüüd leppima üksnes majapõletamise harrastusega.

Saksamaal aga hitlerism ähvardab mässuga. Iga uus päev toob tillatusi.

Meil.

Ei või meiegi eriti kiidelda oma siserahuga. Kuigi vabadusõjalased on loobund välistest suurejoonelise-matest aktsioonidest, kuigi välja-kraamiti mõni don-qui-jotelik „parm“ ja erru siirdus „admirali“ perekond,

kestab energiline „põrandaalune“ or-ganiseerimistö endise hooga. „Pos-timehe“ perest juhitud marurahvus-lik „arkitamine“ püüab kõikide vahenditega teed rajada noore intelli-gentsi juure. Nende organiseeri-miste sihiks on kõik muu kui korra ja siserahu säilitamine. (Näiteks nende esinemised koosolekutel *orga-niseeritud korvarekkujatenä.*) Need on rahutute elementide koondumis-paiguks, kes igatsevad *soomusetege-mise* eesmärgiga segaseid aegu ja olukordi, ühiskondlikku korralage-dust, mida saaks kasutada saamahim rahuldamiseks. Nende mässuliste kihtide juhtimisele on asund seikus-himulised kapitalistide raha eest ostetavad käsikud, kelledele ülesandeks tehtud valmistada teed poliitilisele ja sotsiaalsele reaktsioonile. Loomuli-kult on sihitud reaktsiooni terav ots tööliklassi vastu, tööliklassi võitlus-organisatsioonide hävitamise ja töö-liste orjastamise eesmärgiga. Meie teame ja tunneme juba fašistide võit-lusviise. Toores vägivald, terror ja kaabaklus on nende tegevusmeetodid.

Eesti tööliklassi olukord on mõnes suhtes halvem kui meie naabritel. Esiteks on meie töölisliikumine veel võrdlemisi nõrk, nii arvult vähene, kui väljakujunemata sisemise orga-nisatsioonilise distsipliini ja valmis-jõu poolest. Teisena nähtena tuleb silmas pidada kodanliste erakondade liitumist, milleläbi moodustus tugev antimarksistlik front vastukaaluks sotsialistliku teadvuse elavale levine-misele ja töölisliikumise hoogsale tõu-sule. Meil tuleb võidelda maal konser-vatiivse talupoegade (kogud ja koondus) erakonnaga üheltpoolt, tei-

selpool seista vastu linnakodanluse ja suurkapitalistide marurahvuslike agitatsioonile.

Millised ülesanded langevad töölisklassile sel tunnil?

Ehitame tamme ja müüre veehoovuse tõkestamiseks, püstitame piksevardaid katustele, et kõrvale juhtida süütavat ja surmavat elektrilööki, lukustame ja riivitame ukсед, et takistada vargajõukude sissetungi — samuti rahvaklass peab asuma *kaitsepositsioonile*, kui miski või keegi ähvardab riisuda temalt *vabadusi ja õigusi*. Ka *seesuguste* röövellike rünnakute vastu peab leitama tõhusaid vahendeid, Tugevaid käsi, mõtlevaid päid, julgeid ja innustunuid südameid ning väsimatuid ja terasnärvidega mehi-naisi vajab oleviku töölisliikumine. Kuid veel enam kangelaslikkust, ohvrimeelt ja valmisolekut igal juhul väljaastumiseks töölisliikumise kaitseks peavad kõik organisatsioonid nõudma liikmeilt. Sotsialistliku distsipliini armastamine, täp-sus ning kohusetunne, paaritatud kohustiste kandmise ja täitmise röö-muga peab kasvama iga sotsialistliku funktsionääri hingeomaduseks. Kes ei vasta neile nõudeile, peab jääma väljapoole.

Võitlusi jätkame tänapäeval, kuid suuremad ja ägedamad, kuid kindlasti ka otsustavamad heitlused seisavad veel ees. Töölisklass selleski võitluses, nagu ajaloo kestes varem, võib arvestada ainult omade jõududega.

Meie töölisliikumine sammub tõusuteed, muutudes päevpäevalt võimsamaks ja tugevamaks ühiskondlikeks faktoriks. Raske oleks kujutella tulevikus tugevat töölisliikumist sääl, kus puudub tugev tööliste enesekaitse liikumine. Meie hoogsalt arenev ametiühinguline, poliitiline ja kultuuriline sotsialistlik liikumine nõuab samuti energilist kaitserühmade formeerimist.

Ei saa ometi lubada, et meie väike maa saab fašistliku vägivaldla röövellike „bandede“ tallermaaks. Samuti meie ei või ega tohi sallida, et töölisliikumise arenemist tuleksid takistama võimuhullud aferistikesed. On oodata kodanluse kallaletunge,

rüüstamisi, võib oodata isiklikku terrorit (mida meie seltsimehed nüüdki juba sageli tundnud) — kõik selliselhilised aktsioonid peame lööma tagasi. Meie ei taha ometi jälle seista töölisliikumise rusudel, aastate kestes raskeid pingutusi nõudnud töö ei lase muuta ahervarteks. *Meie enesekaitse organisatsioon peab juba olevikus võimaldama hädaabi.*

Vägivaldalle saame astuda vastu üksnes vägivaldaga, füüsilise jõu vastu peame seadma ka omapoolse keharammu. Oma vaenlaste nina alla peab töölisklass seadma proletariaadi soomustatud rusika. Veendumustega ei saa astuda vastu relvale, kõrgetest aadetest ei hooli suuremat füüsiline vägivald. On kohane siinkohal meelde tuletada Marxi väljendist, et relv võib küll väga hästi asendada kritiseeringut, mitte kunagi aga vastupidi, arvustamine ei või kunagi täita relva ülesandeid. Muidugi kasutame teadvustamiseks osavat propagandat, kujundame elamuste kaudu uueks ja revolutsiooniliseks meelsuse ning ühiskondlike nähete hinnangul kasutame oskuslikult vahedat kriitikat.

Noorpõlv ja kaitse sport.

Proletaarlik noorpõlv koondununa sotsialismi punase võitluslipu alla on alati esimeste reas võitlusväljal. Mitte ainult demonstratsiooneks ja avalikeks meelevaldusiks ei vaja töölisliikumine nüüdisajal noorpõlve, vaid samal määral võitlejaiks ja võitlusele ettevalmistajaiks enesekaitse rühmades.

Töölisklassi enesekaitse liikumine — kaitse sport on nooremaid harusid üldises töölisliikumises, kuid see on saamas tähtsamaks. Uut ühikondlik-psüühilist ilmindit kannab selle tegevuslaad. See on proletariaadi kui tõusva ühiskondlike jõu vabadusvõitluse eelvägi. Austria tööliskaitse tunnustatud juht **Dr. Deutsch** määritleb kaitse sporti ülesande järgmiselt: „*Raskes poliitilises võitluses, mis käimas proletariaadi ja kodanluse vahel, oleme truid frondisõudurid töölisklassi poolel. Tahame seda võitlust toetada, aidata ja kiirendada. Tahame olla valvel rahva vabaduste eest ja tõrjuda tagasi ning pu-*

rustada verise fašismi ja musta tagurluse“.

Selle suure ja tõsise ülesande teostamine eeldab organisatsioonilises töös hääd distsipliini, veidi drilli, komanduga harjumist, täpsust, põhjalikkust, korraarmastust, truudust ülesandele jne. Kuid kõige selle kõrval tuleb meelepidada, et meie siht on terve ja võimsa keha arendamine, milles elab tugev tahe ja ilus kultuurne vaim. Selle saavutamiseks peab kaitsespordlane viljakalt tegutsema spordialal, moodustades töölisspordiliikumise väärtuslikuma osa.

Töölissport ja enesekaitse.

Töölissport üldise sotsialistliku töölisliikumise ühena osana peab teenima ühiseid sotsialistlikke sihte. Sport töölisklassile ei saa olla nähtus väljaspool aega ja ruumi, ega kodanlaste mõttes mingi „erapooletu“ ilmuvus. Töölissport ei ole sihiks, väärtuseks endast, mingiks kõrgekimate eesmärgiks, vaid abinõuks, vahendiks ühe osa, s. o. sportliste kalduvustega nooruse poliitilises kasvatustöös. Treeneritagu kehaliisi või vaimseid võimeid, arendatagu muskulatuuri või intellekti, sihiks jääb, rakendada arendatud jõude klassivõitluse teel saavutatava sotsialistliku ühiskonna teostamiseks. Spekulatsioon, sensatsioonihuvi ja reklaamimikute, mis omane kodanlisele sporditegevusele, ei tohi teed leida töölisspordi juurde. Selles peab alati valitsema kollektiivne, seltsimehelikusele rajatud solidaarsus. Kuna töölisspordiliikumisel aluseks on samad sotsialistlikud põhitõed, mis sotsialistlikul töölisliikumisel üldse, kuna see on võtnud rahvusvahelises ulatuses punase lipu omaks, siis töölisspordiliikumine saab olla üksnes revolutsiooniline liikumine. Töölisspordilane on ühtaegu töölisliikumise funktsionäär, seega peab eranditult olema ka selle liikumise kaitsja — *kaitsespordilane.*

Töölissport ja kaitsespord — need mõisted on identsed arenenumais töölisliikumistes. Selliseks peavad need vahekorrad kujunema meilgi. Seepärast sportlaste kasvatust tuleb järjekindlalt juhtida vaimus, et neist areneksid *teadlikud sotsialistid* esi-

joones ja sotsialistidena *kujuneksid* ka tublikeks kaitsespordlasteks. *Peab olema ühine tahe, vaid siis järgneb võimas tegu.*

Kaitsespordlik kasvatus.

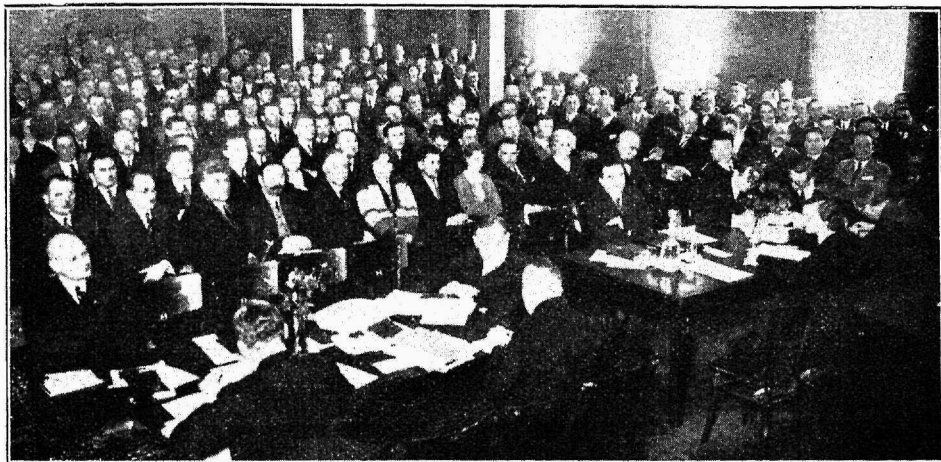
Tõsine ülesanne seisab ees meie kaitsespordilikel *võimlemis-* ja *noorvalvurite* rühmadel. Kasvatada kogutud liikmeid väärtuslikeks võitlusinimesteks. See pole ükski füüsiline, vaid samuti ka vaimne töö. Ainult see kaitsespordilane võib olla hää võitleja proletaarliku demokraatia ja sotsialismi eest, kes on ka tubli ja veendunud sotsialist. Tähtis töö langeb meie *võimlemis-* ja *noorvalvurite* juhtidele tehnilise kasvatustöö sooritamisega ühtaegu hooldiseda sotsialistliku mõtte süvendamist.

Töölisklassi spordiharrastus kaitsespordlikes rühmis peab seadma klassivõitluse printsiibi vastukaaluks „erapooletute“ poolt propageeritava tapmist õhutavale ja ülistavale militarismile, marurahvuselusele, hurraapatriotismile, rahvuslikule sallimatusele ja üldise kodanlike maailmavaate ja elusuhtumise päälesurumisele.

Lõpphinnanguid.

Töölisklassi võitlus kodanlik-kapitalistliku ilmakorra vastu ja uue kõrgemale arenend ühiskonna, klassisidena, ja kurnamiseta sotsialistliku ühiskonna vormi hääks on võitlus õnneliku ja rahuliku elu nimel. Töölisklassi huvi, see on ülduse huvi. Meie ei nõua hüvesid üksikuile väljavaliituile, vaid olevate varade õiglast ja otstarbekat jagamist kõikide ühiskonnaliikmetele vahel.

Selle saavutamist ähvardab raskendada tärkav reaktsiooniline liikumine, mille huvides on kapitalismi säilitamine. Seepärast noorpölv, kelle õlgadele langeb uue ilma ja uue elu ehitamise ränk koorem — s. o. punane proletaarlik noorpölv ühineb raudsesse fronti tekkiva fašismi lammutamiseks. Ja selle teojulge nooruse tee võitlusväljale saab minna üksnes noorvalvurite ja võimlemisrühmadest hoolsa tegutsemise kaudu, et kujuneda võimeliseks võitlejaks töölisklassi armees.

Läti Sotsiaaldemokraatliku partei 17. kongress

Laua ääres: N. Andresen, Fr. Menders. Esireas: V. Bastjanis, R. Dukurs, A. Veckalns, (üks vahele jättes) Paul Kalninš, Aspazija. Teise laua ääres esimene: Kl. Lorencs, tema taga: A. Buševics.

Eesti Noorsotsialistliku Liidu 6. kongress

Esireas: Edg. Vitols, Mihkelson, Koos Vorrink, Emil Tehve.

Noor intelligents liitub proletariaadiga

Tulunduslik tootmine ja sellest paratamatult järgnev ühiskondlik jagunemine igal ajaloo arenguastmel moodustab selle perioodi ajaloo aluse. Et mõista õieti kapitalistlikku tootmist, peab teadma, et tootmise suhted, milles ta liigub, pole ühekülgsed, vaid kahekülgsed iseloomuga. Kodanluse arenguga ja õitselemine areneb ka proletariaat ja vastuolu ning võitlus kahe klassi vahel. Niikaua kui kodanlikud suhted pole küllalt arenenud, et lasta vastuolusid küllalt välja paista, on utopia otsida parandamiseks süsteemi ja teadusi. Proletaarid siis veel ei moodustu klassiks. Ent ajaloo arenedes nad ei pea otsima teadust endi päis, vaid nad peavad endile andma aru sellest, mis sünnib nende silmade ees. Sest hetkest pääle teadus saab ajaloolise arengu teadlikuks saavutiseks, ta lakkab olemast doktriinane (paljas õpetus) ja muutub revolutsiooniliseks (Karl Marx: Das Elend der Philosophie).

Agas ühiskondlik areng peab ka siis veel olema teaduslikult konstateeritav, kui ta viib välja üle nende olukordade riigis, tulunduses, perekonnas, mis on lahutamatu seotud valitsevate ühiskondlike rühmade huvidega, seda aga suudab ainult proletariaat, mitte kodanlik teadus. Ei jätaku sellest, et mõte tungib tõelikkuseks, tõelikkus ise peab mõtteks murduma. Teaduseks ja paratamatuseks murdunud ajaloolist arengut, mis on teaduslikult konstateeritud, korda sata ja kodanlikku kurnamist kaotada suudab ainult klassina konstateeruv proletariaat, aga ta ei saa seda teha vabastamata süüljuures kogu ühiskonda rõhumisest ja orjastusest.

Kui nüüd marksistliku kooli poolt tõestatud ajaloolist arengut, revolutsioonilist sotsialismi, saab kanda ainult proletariaat, siis tema ja kodanluse vaheline klassivõitlus, arenedes edasi ja jõudes viimsesse järku, neelab ära vahemised keskkihid ja liidab ühe või teise poolega. Uute tootmisviiside ja suurtööstuste kuhjuva

kapitali ülivõimu ees väiketöösturid, käsitöölised ja talupojad kaotavad oma iseseisvuse, pauperiseeruvad ja langevad proletariaati, olles sunnitud oma tööjõudu ettevõtjatele müütama. Kui asetada küsimus, kas intelligendid, vaimutöölised liituvad proletariaati või kodanluse, me peame jõudma selgusele intelligentsi klassitunnuste suhtes ja need kõrvutama ühe või teise poolega.

Intelligents, vaimutöölised ei evi tootmisviiside vahendeid, ta on tööline, kuigi ta ei müüta oma füüsilist, vaid vaimset tööjõudu, kuna tal puudub võimalus seda kasutada iseseisvalt.

Seega, kuigi mitte tõmmatud otseselt tootmisviiside protsessi, intelligents peaks liituma ja sulama proletariaati, seda enam, et ta otseselt peaks olema huvitatud kurnamisest ja ülekohut võimaldava kapitalistliku ühiskonnakorra kaotamisest, mille all ta kannatab. Kui intelligentsil aga see teadvus puudub, siis see on teistest asjaoludest, ja nimelt intelligentsi töö- ja erilise ühiskondliku seisundi laadist. Rääkimata sellest, et vaimutöölised sageli otseselt või kaudselt n. kohtunikuna, õpetajana, ohvitserina jne., on sunnitud olemasolevat maailmakorda kaitsma, mis aitab tumendada arusaamist ühiskondlikust protsessist, ka olenevalt oma töö laadist vaimutöölised peavad end füüsilise töö tegijast paremaks ja põlgab isegi töötavat massi. Seega intelligents on õieti klassidevaheline rühm, ja alles jõudes sisemisil või väliseil asjaoludel ajaloo käigu mõistmiseni, ta tõmbab järeldusi oma ühiskondliku kuuluvuse suhtes.

Selleks kindlasti aitab kaasa praegune, enneolematult raske tulunduskriis, millega kaasaskäib terav tööpuudus on taband ka vaimutöölisi ja aidand maha rebida pettepilli organiseeritudki, s. o. monopolistliku kapitalismi elujõust. Olenevalt kapitalismi monopolistlikust organisatsioonist, mis ei lase lahendada oma piires praegust kriisi kriisidemeetmetega, mis sääduste kohaselt, kuna see

viiks monopolistliku organisatsiooni ja toodangu monopolihindade lõhkumisele, kasvab päevpäevalt viletsus ja tööpuudus proletariaadis ja keskkihitides. Kui kriiside mehhanismi sääduse kohaselt vastuolu produktiooni ja ostujõulise nõudmise vahel laheneb hindade alanemisega, siis praegu seda takistab kapitalismi monopolistlik organisatsioon, mille olemasolu tingib kriisi kestvuse ja pikuse ning sellega kooskäiva viletsuse. See asjaolu, tõi siin küll teatud piirini ja määrani, tõstab revolutsioonilist aktiivsust ja kindlasti selgitab klassikuuluvust ja produktiooniprotsessi. Viletsus ja tööpuudus, läind aga sellest piirist üle, targatab ka sihitu rabelemise ja määratsemise. Väikekodanluse riigitüdumuse kasvust olenevalt, mis haarab fašistliku ideoloogia ja diktatuuriliste võimupüüete järgi, nähes selles oma allakiiva ajaloolise tähe päästerõngast, ka enamikus väikekodanlusest võrsund intelligents läheb sama teed. Psühholoogiliselt see protsess on mõistetav, kuna praeguses olukorras laiemadki rahvakihid nõuavad kindlat tegudejõulist programmi. Selle kujunemisega ja kindla agiteerimisega sotsialistid kõigis mais, eriti proletariaadis ja intelligentside seas, panevad osalt selle protsessi seisma. See olukorrast enesest järgnevat paratamatult intelligentsi ühinemine proletariaadiga on olemas majanduslike huvide ühesuunalisusest, kuna selgub kapitalismi võimetus, ja intelligentsi kannatuste ja kurnamiste moment on erilisel kriipsutatud alla. Ideoloogiline, vaimne lähenemine ja liitumine on olemas juba osalt eelmisest. Kuna intelligents ei suuda moodustada iseseisvaks klassiks poliitilise mõjuvõimu ja murdva tähendusega ja vaevalt suudab arendada praeguses olukorras iseseisvat poliitilist osa, ta peab leidma lahutamatu liidlase tööliskonnas. Selle füüsilist aktsiooni ta lunastab oma vaimse relvaga. Kuid ometi siin puhul tuleb kriipsutada alla ikkagi asjaolu, et see vaimne liitumine on hoopis raskem kui majanduslik. Ei või unustada vaimlase töö tegija kodanlikku kasvatust, eri võimalaadi ja eelarvamuste tõket, mis-pärast tuleb arendada juba noore intelligentsi liitumist töölisklassiga.

Rääkimata sellest, et noores eas ühiselamuse kaudu mõlemad pooled liituvad kindlaks tervikuks, ka noore intelligentsi vaimu- ja hingeelulaad on sootuks teine ja vabalt vormitav, mis lubab tal tulemusrikkamalt rakendada sotsialistlikku töölisklassi. Enne selle küsimuse lahendamist aga tuleb vaadata eriti meie noore, õppiva intelligentsi sotsiaalset päritolu ja koostist.

Eesti päälekasvav, noor intelligents keskkoolis, eriti aga ülikoolis on vähesel määral võrsund otseselt proletariaadist. Proletaarlik keskkoolinoor või üliõpilane ei minetagi nii kergelt oma klassisidemeid, et sellest võiks rääkida kui üldisest nähtest. Reaktsioonilise hariduspoliitika tulemusel aga noor intelligents suures enamikus moodustub väikekodanlusest võrsund noorist, kuna püsivalt on tarvitatud õppemaksu tõstmise vahendit vaesematele õpinguvõimaluste kättesaamatuks tegemiseks ning ta on eriliste tulunduslike funktsiooneta. Ta alul on üldiselt sihitult — rebelliline, suutmata rakendada kuhugi oma anarhist loomingu-tahet, otsib väljapääsu igapäeva ummikust põgenemisega kirjanduslikese ja kunstilisesse, isegi filosoofilisesse ja teaduslikesse harastusisse, asudes aga mõttejulgusega küsimusi lahendama, ta satub paratamatult olemasolevaga, kooliga, ümbrusega, vanematega vasollu, iseseisev noorsooliikumine sunnitakse likvideeruma või muudetakse noorsoohoolduseks, millega sel muidugi pole midagi ühist.

Sellest edasi noore intelligentsi vaimse osa järgmine samm on liitumine sotsialistliku noorpõlvliikumisega, mida tuleb elavalt soodustada ja arendada, mille ühendavaid momente kindlasti tuleb rõhutada. Kui õppival noorusel on vähem reaalselt olukordade mõistmismeelt, kui ta ei tea midagi noore töölise kogemusest käitises, kui ta on poliitiliselt küpsmatus, siis ta on suurema üldise teadusliku pagasiga ja võimega oma mõtete selgeks avaldamiseks ja vormuleerimiseks. Neil alul kasvatades vastastikust ühiselamust ja omaduste vahetamist sünteetilises tervikus, noor intelligents liitub püsivaks töölisklassi, omamata rahvakamandaja osa.

Sel tööliskonnaga liitaval intelligent-sil on oma eriülesanded klassivõitluses ja töölisklassi ülesandega, kel on õnnestunud saada suuremat haridust, asetame erilisi nõudeid, teadusliku kooli saand inimene on võimeline suuremaiks ülesandeks ja raskemaks teoreetiliseks tööks.

Seisame ülesande ees, mis tuleb täita. Püüdes liita intelligenti huviseid töölisklassi omadega, püüame intelligenti ka kasvatada ja arendada tema marksistliku meetodi valitse-

mist, sellega ühenduses oleme vähen-dand reaktioneeruva kodanluse jõude ja suurendand *uute* inimeste arvu. Aga sääljjuures peame nägema praegust poliitilist momenti läbi, et teada, näha ette ja toimida õieti.

Karl Marx on öelnud: Enne kui proletariaat saavutab võite barrikaadidel ja lahinguliinis, ta kuulutab oma valituse saabumist rea intellektuaalsete (mõistuse) võitudega. Eriti siin intelligenti liitumine tööliskonnaga on paratamatult.

KARL RÄTSEP

Töölaul

Oli veel varajane hommik. Vabrikumasinasaali suurist akendest vaatas veel talvine hämarus. Kuid ses masinate, talade, kettide, võlde ja rihmade siluettide fantastikas, all suuri kraanade kandesildu oli veelgi pimedam. Ja selles pimeduses vilkus lugematute elektripirnide tähestik, iga üksiku neist kudes masina taga hüplevate tööliste ümber nagu mingi ähmane aupaiste. Ka muutsid nad jooksvate, ronivate ja ristlevate varjudega terve saali veelgi fantastilisemaks. Niisuguses pimeduse ja valguse heitluses, varjude veheldes tekib igale töölisel tunne, nagu viibiks ta tillukesena tähtsusetuna olendina mingis suures ja tundmatus kaoses. On nagu viibiks keskuses, kus iga ümbruse on elav, liikuv ja ähvardav. Ja iga asi röögib, tänitab, kriiskab, vilistab ja hulub kooris tekitades kurdistava kontserdi: töötlaulu.

Treipingi taga noor treial töstis pää ja kuulatas. Nagu mingi ebakõla oli tekkind sellesse muidu nii omasesse masinate laulu. Ta kuulatas. Endiseina vilistasid transmisiioonid, ajades lugematuid rihmu vihisedes ja laksudes igavesi ringe ümber rihmarataste. Nagu ennegi undasid masinad kooris ja ahnelt lõikas tera rauda. . .

Raud oli hää, oli sitke. Lõpmatuna läikivana spiraalina keerles laast tera alt.

Varjude mängeldes oma peeglisel lõikepinnal võttis laast noore treiali

mõtteheide ja heietas lõpmatuid kitsaid ringe. . .

Talle meelestus, kuis ta alul, tehasesse vast tulnud, väga raskelt harjus masinate mürinaga.

Kuidas see harjumatu kärin meeli väsitas. Alati tööpäeva lõppedes oli ta täiesti nüriks muutund ja talle näis, nagu poleks see millestki muust, kui vaid sellest tuimendavast töö halastamatust urinast.

Aga aegamööda harjus ta sellega. Nagu inimene harjub kõigega. Seistes masina taga samas hulunas pikkamööda vajub küüru, võtab näole tööorja natukene kibetunud tuima maski. Sama hulung võtab ta mõtted viib ta juurest ära, jättes ta maha vaid osana masinast.

Ja pikkadel päevadel pingi taga, ükski oma mõtetega, ainsaks saatjaks monotoonse töö monotoonsem laul, ta leppis sellega. Sel oli siiski üks hää omadus alati resoneerida tema mõtetega. See viis oli sageli kurb, kui ta haudus omi üksildasi kurbi mõtteid. Oli harva rõõmus, kuid temagi rõõmustas, aga alati sest ajast, kui temagi õppis vihkamata, nagu kõik kes koormakandjais sündinud laulis vaid vihkamisest. Ja see viimane laul oli kirglikem.

Nii harjus ta sellega. Ent siiski alati kui see lakkas dünamode seis-majäädes tundis nagu mingit kergendust pääsis nagu millestki matvast.

Aga nüüd see dissonants, see harjumatu ebakõla. Sageli viimasel ajal arvas end nagu kuulvat seda. Tuli

see sellest vast, et tööprotsessi viimase ajal tekkis haiglane joon. Et töö jäi väheseks, tellimised kuivasid kokku, vallandati töölisi, vabrikud jäid seisma. Siingi oli vallandamisi olnud, osa pinke jäi seisma, osa kruustange tühjaks.

Viletsus ja nälg ikka enam ja enam massis tõmbasid omi kondiseid kallistusi koomale.

Sellest vast see faltsett töölaulus siingi, ehkki näiliselt kõik endine oli.

Endiselt lõikas terav rauda ja keerles hüplevas spiraalis laast...

JOHANNA VEEBERMAN

Tallinna proletariaat

Maailmasõda, mis paiskas segi kogu maailma poliitilise ja majandusliku elu, ei jätnud endastmõistetavalt puudutamata ka Eestit. Eesti suurtööstus, mis oli arenend Vene tööstuse lülina, pole mõeldav ainult Eesti siseturule. Terve rida vabrikuid, mis enne maailmasõda töötasid täie koormatusega, on kas sulgend oma ukсед täielikult (nagu Dvigatel, Noblessner, Böcker, Vene-Balti) või vähendand märgatavalt tööliste arvu (Balti-Puuvilla, Luther j. t.). Kuid sellele vaatamata, et tööstustööliste arv Tallinnas on langend, on elanike arv jäänd samaks.

Osa suurtööstusest vabanend töölisi leiab ülalpidamist väiketööstusest ja juhuslikest töödest, kuna suur osa on eemaldatud tööprotsessist, tõugatud töötatöölise halli ja viletsurikkasse peresse.

Tallinna tööbörsi andmed annavad ainult ähmase pildi tööpuuduse tõelise ulatusest. Täpsed andmed tööpuuduse kohta üldse puuduvad, sest pole tööpuuduse all kannatajate täielikku registreerimist. Kuid kindel on, et tööpuudus on tegelikult palju suurem, eriti talvel, mil pea kõik ehitustöölised ja ka muid juhustöölisi on tööta. Kuna Tallinna tööbörsist eriti vallalisel inimesil tööd raske, peaaegu võimatu on saada, on tööbörsi tarvitamine meil alles õige kitsapiiriline. Olgu nimetatud, et Tallinnas ametliku, s. on linna tööbörsi kõrval tegutsevad „koha kuulamise kontorid“, olgugi, et linna tööbörs tasuta tegutseb. Eriti tarvitavad era kohakuulamise kontoreid naisteinijad, nagu majateinijad j. m., ja kuidas võikski see teisiti olla kui prouad-perenaised teenijaid

eraettevõtjate kontoreist otsivad ja halvakspanevalt linna tööbörsile suhtuvad.

Kuid kuidas ja millest elatuvad need tuhanded inimesed ja perekonnad? See on küsimus, millest kodanline ajakirjandus mööda hiilib vaikides. Töötü on ju ühiskonnast väljaheidetu, ta on muutund tarbetuks olevuseks. Töötü päevad on kõik ühesugused hallid ja igavad, mõjuvad äärmiselt rusuvalt ja alandavalt. Kuigi Tallinnas on küllalt kinosid, teatretid ja muid lõbustusasutisi, peab töötü piirduma ainult tööbörsiga ja tänavail mõttetu lonkimisega. Ja õhtul, minnes koju väsinuna päevasest hulkumisest enam kui raskest tööst, ta võib viia koju nälgivaile lastele ja kurnatud naisele vaid veel ühe tühja kõhu ja sünge meeoleolu.

Kuid kadestamisväärilises seisukorras pole ka praegusaegne Tallinna tööline. Tööpuudus raskendab töötajategi elutingimusi. Nad võidakse kergesti vallandada. Selle ohvriks langevad just agaramad ja silmapaistvamad töölised, kes julgevad juhtida tähelepanu neilegi vähestele töökaitseseadustele, mis Eesti töölistel kasutada. Kuna iga vallandatud töölise asemele mitu töötüt vast veelgi madalama tasu eest asemele astuks, on tööandjad äärmiselt hoolimatud töötajate vastu. Halastamatult kärbitakse küllalt madalaid palku 10, 20 või 30 protsendi võrra. Tihti kannatavad ka töölised palga ebatäpse või koguni teenitud töötasu maksmata jätmise all.

Kuna töötasu äärmiselt madal, muutab töö vastumeelseks ja igavaks. Pikk tööpäev ja tolmused kära-

rikkad ruumid mõjuvad väsitavalt ja tervisele kurnavalt.

Tihti, seda juhtub just vähemates käitisvanemateta käitistes, hiilitakse mööda pea kõigist töökaitse seadusist ja tervishoiunõudeist. On käitis, kus tervishoiu vahendeid, nagu ventilatoretid, on sisse seatud ainult tööinspektorile, kelle tulekul käitisse lastakse neid töötada.

Monotoonse töö ja igapäevase elu raskused muudavad inimese raske-meelseks ja ükskõikseks oma seisukorra vastu. Kuna noortöölised teevad jõupingutusi oma seisukorra parandamiseks, heidavad põlised töölised sellele käega, sest alatistest peptumustest on neist saanud skeptikud. Majanduslik surutis lasub raskelt nii töötuil kui ka töolistel. Rõhutud meeleolu muudab ükskõikseks oma organisatsiooni vastu, jäädakse külmaks tööliikumisele ja unustatakse oma klassikuuluvus.

Kuna Tallinna korterite hinnad võrdlematult kõrged (Tallinna tööline maksab tihti $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$ palgast korteri üüriks) elatakse väga kitsastes ja halbades oludes. 75% kõigist Tallinna elanikest elab 1- ja 2-toalistes korterites ja üle 10% elab keldri- ja katusekambreis. Elatakse ühes väikeses toas 2 ja 3 perekonnaga 10 ja enam inimesega. Surevus säärares kitsastes oludes on suur, eriti laste surevus, mille põhjuseks harilikult alatoitus ja vanemait päritud haigused (tiisikus).

Tiisikus külastab pea ainult töölis perekondi, mis tingitud viletsaist korteri ja toitlusoludest.

Korter, mis peaks perekonna kodus olema, kus iga perekonnaliige häameelega viibiks, kust tööst väsinud inimene rahu ja kosutust leiaks,

ei tundu mainitud asjaoludel liigagi tihti armsana ja kodusena. Läpasta-nud õhk, laste müra, võimaluse puudumine kas või ajutigi olla üksi ja segamata, kõik need asjaolud loovad ebameeldiva õhkkonna, ja mitmeidki töölisi tõukavad väljakannatamatud olud otsima unustust alkoholist.

Kuid palju halvemas seisukorras on noortöeline. Ema ületöötamine, isa vilets palk ja tööpuudus, ebaterve, ülitäidetud korter — see kõik mõjustab proletaari lapse elu ja arengut. Vaevalt väljasirgund lapseest, saab ta kurnatavaks, teenides omale ülespidamist. Noorsugu, tööliiskonna nõrgeim ja vastupanema-tuim osa, on ühtlasi ka kõige enam kurnatud osa: noorsookaitse säädused on üleastutatavad kaugelt tihedamini kui muud töökaitsemäärused. Kuid valitsev kodanlus, tundes oma jõuetust, nähes ette oma kokkuvaremist senni veel teadvuseta massi ärkamisega, püüab haarata lapseas noortöölisi oma hõlma ja kiskuda noorte inimeste mõtled eemale ühiskondlikest küsimustest ja võitlusest. Vabrikü omanike toetusel on asutatud N. M. K. Ü. osakonnad vabrikute juure (Luther, Tselulos) püüdes haarata töölisnoori. Kuid kodanline ühiskond ise oma kurnava süsteemiga loob objektiivsed eeldused selleks, et see noorsugu hakkab toimima oma olukorraga, hakkab iseseisvalt hindama oma ümbrust ja pöör-dub instinktiivselt maksva korra vastu.

Siin on noorsotsialistlikel ühinguil suur töö ees, levitada sotsialistlikke põhimõtteid, teadvustada ja selgitada, kust arvatakse Tallinna sotsiaalse koostisega peab Tallinnast saama punane Tallinn.

ERIK TUIMAN

Ringvaade

Presidendi valimised Saksamaal kujunesid heitluseks parlamentaarse demokraatia ja fašistliku diktatuuri vahel. Päävõistlējad olid rahvussotsialistide (fašistide) diktaator Hitler ja Hindenburg (senine president). Et ühtlustada fašismivastast fronti, sotsiaaldemokraatia

ei säadnud üles oma kandidaati, vaid kutsus oma poolehoidjaid hääletama Hindenburgile, kes küll teissuguses olukorras (nagu eelmised valimised) oluaks sotsiaaldemokraatide loomulik vastane. Siiski esimese valimiskäiguga (13. märtsil) Hindenburgi ei valitud, kuna tal puudus absoluutne

Liidu juhatus pärast kongressi

Vasakult paremale: Villem Soo, Erik Tuiman, Paul Rummo, Oskar Pärn, Karl Rätsep, Koos Vorrink (Hollandi), Nigol Andresen, Lii Karoll (seisab), Emil Tehve (sm. Vorrink'i tõlk), Aleksander Aben, Vanda Kann, Anton Leemet.

Pildilt puuduvad: Karl Freiberg, Lui Metslang, Mihkel Mihkelson, Emil Vilmansen

häälteenus (üle poole antud häälest). Teisel käigul (10. aprillil) ta küll saavutas selle, aga ka Hitlerile antud hääleaarv kasvas üle 2 miljoni. Tagajärjed protsentides (esimene arv on esimene valimiskäik):

Hindenburg (valitsuse kand.)	49,6%	53 %
Hitler (fašist. k.)	31,1%	36,8%
Thälmann (kommunistide)	13,2%	10,2%
Düsterberg (rahvuslaste)	6,1%	—

Vaatamata ägedale kihutustööle, mis toetatud suurkapitalistide määratute summadega, Hitler ei pääsnud võimule ja võib öelda, et võitsid demokraatia pooldajad. Seisukord on aga kõllalt tõsine, kuna Hitler sai üle kolmandiku hääli, mis suurenes just teistkordsel valimisel (päämiselt vast rahvuslaste arvel, kuna Düsterberg teist korda ei kandideerind). Thälmannile antud hääle arvu kahanemist visitisti põhjustas see, et paljud kommunistlikud valijad, nähes Thälmanni läbiminekku lootusetu, jätsid valimisele minemata.

Hoolimata Hindenburgi võidust, Saksa sotsialistlikul töölisklassil seisab ees veel raskemgi võitlus, arvestades päälle passiivse poolehoiu (valimised!) Hitlerile, veel rahvussotsialistide sõjaväeliselst distsiplineeri-

tud relvastatud organisatsiooni. Selle võitmiseks Saksa seltsimeestel on ränk võitlus, mille loosungina ei piisa ainult poliitilise demokraatia kindlustamine vaid juba *võitlus sotsialismi eest*.

4. riigikogu

lõpetas oma töö 23./24. märtsi vahelisel ööl, võeti vastu kiiresti rida säadusi, nende hulgas põhisäaduse muutmise ettepanek rahvahääletusele. Uue riigikogu valimised toimuvad 21. 22. ja 23. märtsil. Noorsotsialistidel eriti valimiseelne agitatsioon tähendagu sobivat võimalust *sotsialistliku mõtte* viimiseks hulka-desse. Sotsialistide valimisvõidul on ka määratu tähtsus reaktsiooni pääl-letungi tagasilöömises.

Tööpuudus.

Et see olemas on, peab tunnustama isegi meie kodanlus, senni ta söimas töötuid lihtsalt laiskadeks, kes ei tahtvat teha tööd. Ka töötute maale saatmise jutud on jäänd vaiksemaks, kuna sotsialistid on suutnud teha sel-geks, et just maal jääb igal sügisel üle 60.000 maatöölise tööta, praegusel kriisi ajal annab see ka end palju teravamini tunda.

Hoolimata kõigest, kodanlus ei mõtlegi mingeid tõelikke abinõusid

võtta tarvitusele, et kriisiraskusi ka ainult *pehmemdada* (majandusliku kriisi ja tööpuuduse täielik kaotamine on võimalik alles sotsialistlikus ühiskonnas). Otse vastupidi: selle asemel et püüda töötavate hulkade ostujõudu tõsta, alandatakse palkasid, tööaja lühendamise asemel (40. tunniline töönaal, 6. tunniline tööpäev), mille tõttu peaks töölise arvu suurendama, kodanlus ei lepi 8. tunnilisega tööpäevaga ja igal viisil sunnib neid, kes tööl „ületunde tege-ma“. Ka koolisünduse pikendamine 6 aastalt 8 aastale ei laseks nooril liiga vara astuda tööprotsessi ja an-naks tööd töötuile õpetajaile, selle- asemel aga lammutatakse algkooli. Samuti ei taheta teostada tööpuu- duse vastu kindlustamist.

Et aga rahvale näidata, et töö- puuduse vähendamiseks „midagi ometi tehakse“, valmistatakse naeru- vääriliselt *demagoogilisi* ettepane- kuid ja kavasid, nagu „tööpasside“ sissesäädmise jne. Enne riigikogu laialiminekut kodanline enamus võt- tis vastu „tööpuuduse vähendami- seks säaduse“, mille järgi mehel ja naisel pole lubatud olla riigi- või omavalitsuse teenistuses, kui ühe poole kuupalk ületab 140 (maal 80) krooni. Säaduse terav ots on juhi- tud ahielus naiste vastu, kuna teame, et harilikult meestööjõu eest maks- takse enam, ka sama töö eest.¹⁾

Tööpooldest naiste vallandamine ei vähenda tööpuudust. Sotsialistide kohus selle vastu võidelda pole ainult sellepärast, et see kärbib naiste õigusi, vaid ka sellepärast, et selliste demagoogiliste võtetega püütakse luua rahva hulgas pettekujutlust, nagu kriisi ja tööpuuduse kaotami- seks poleks vaja muid vahendeid kui lasta naised töölt lahti, panna ame- tisse president jne.

Et riigikogus vastuvõetud säadus ei täida ka *töövõimaluste õiglasema jaotuse* nõuet, tõendab sotsialistide parandusettepanekute tagasi lükka- mine kodanlise enamuse poolt. Lükka-

¹⁾ Loe veel kord: Grete Stoffel „Naiste töö ja sotsialism“ — „Rün- nak“ nr. 5 — 1931 ja Helmi Jansen „Vaikne revolutsioon“ — „Rünnak“ nr. 8 — 1931.

ti tagasi sms *Jõeüüre* ettepanek, et säadus maksaks ka eraettevõtete kohta. Nüüd aga eraettevõttes teeni- tagu kui palju tahes, ei kumbki pool ei era- ega riigiettevõttes kuulu val- landamisele. Sama saatus tabas ka sms *Johanson'i* ettepanekut, et vaba- nevaile kohtadele võetagu perekonna toitjaid. Ei, kodanline enamus tahab, et varanduslikult kindlustatud jõu- kakihi — majaomanike, kaupluste omanike jne. pojad-tütred, ka naised võiksid vabalt riigiteenistuses võtta palka, millest neil vaevalt piisab taskurahaks.

Läti sotsiaaldemokraatliku partei 17. kongress

peeti Riias 2. ja 3. aprillil. Eesti sotsialistliku partei poolt võttis kong- ressi osa külalisena meie Liidu esi- mees sms Andresen. Läti sotsialist- lik partei on eriti viimaseil aastail jõudsasti kasvanud ja seda just lin- nades. Parteil on praegu ligi 11.000 liiget, neist üle 6.000 Riias. Seega on Läti vennaspartei oma organisee- rimistööga hääks, kui ka lähedalseis- vaks eeskujuks Eesti sotsialistidele, mida soodustab veel asjaolu, et Eesti ja Läti nii majanduslikud kui ka poliitilised olud on väga sarnased (Läti vaid õige pisut suurem).

Kongressi päevakorra tähtsamaks punktiks oli poliitilise momendi hin- nang, seega taktika küsimus, millest refereeris partei senine (ja ka uuesti valitud) esimees sms *Menders*, kelle kaasreferendina kõneles sms *Cielens*. Kas praegune kriis on vii- mane kapitalistlik kriis, või toibub kapitalism sellest veel kord, sms *Mendersi* seisukohalt — see oleneb täiesti kapitalismi hauakaevajaist — sotsialistlikult organiseeritud proleta- riaadist. Ka Läti töölisklass peab olema valvel juhuks, kui Lääne- Euroopas teostub sotsialistlik revo- lutsioon, sellepärast praegusaja täht- sam ülesanne on organiseerida proleta- riaat sotsialistliku lipu alla, kes siis oleks võimeline oma juhtimisele võtta ka linna ja maa keskkihid. Kokkuleppevalitsusest võib ainult siis osa võtta, kui sotsialistidel on kind- lustatud koalitsiooni valitsuses ena- mus, et valitsus siis tööpooldest võiks

teostada sotsialistidele vastuvõetavat poliitikat. Sms Cielens rõhutas eriti talupoegade ja asunike juurdevõtmist, kuna Läti on põliselt põllumajanduse maa. Selleks on Cielensi arvates vaja valitsusest osa võtta ka siis, kui valitsuses enamust ei saaks, kui aga sääl võimalik on mõningaid väikseidki saavutisi välja kaubelda. Lisaks rõhutas ta veel fašismi vastu võitlemiseks liitu demokraatlikuma kodanlusega.

Läbirääkimised olid elavad, hääle-

tamisel võeti vastu sms Menders'i ettepanekud $\frac{1}{4}$ enamusega. Partei keskkomitee enamus valiti revolutsioonilise suuna esindajaist, aga ka parempoolset suunda — vähemikku ei jäetud esinduseta. Kongressi meeleolu igatahes näitas, et Läti vennaspartei ühemeelselt tahab minna vastu otsustavaile võitlustele. Arvestades Partei sennist kasvu, oleme veendunud, et ta seisab oma ülesande kõrgusel ja on vääriline kaaslane *Lääne-Euroopa* vennasparteidelle.

Kuidas tekkis maailmakeel

1870. aastate ümber Vene-Poolas Bialystoki tänavail juudidpogrommid. Vaevatud juutide kaebed ja häda-hüüded helisevad valjult, muidu nii vaikses linnakeses. Hirmust värisev väike Lazar, juudi gümnaasiumi õpetaja poeg, peidab end oma vanemate korteri nurka. Mõistmatud on poisikesele teiste linnaelanike vihavalangud tema, juudi kehvaade käsitöölise ja intelligentide vastu. Elamused, mida ta lühikese aja eest koges, kiinduvad mällu: poolakad, juudid, sakslased ja venelased, Bialystoki elanikud mürgitavad oma elu igal võimalusel ja kiusavad üksteist vastastikku omas rahvuslikus vihas.

Need on mõjud, mis mängisid otustavat osa noore Zamenhof'i edasisele elule. Ta juurdleb rahvusliku vihkamise põhjusi ja arvab varssi need ka leidnud: eri rahvustesse kuulujad kõnelevad mitmesuguseid keeli, ei mõista üksteist ja on sellepärast üksteisele vaenulised. Sellepärast peaks, järeldab noor Zamenhof, kõigile rahvastele andma üks keel, mida kõik mõistavad, ning rahu ja üksmeeles elaksid inimesed üksteise kõrval.

Üks keel kõigile! See on idee, mis vangistab noore Zamenhofi meeled. *Ning ta otsustab selle keele ise luua.* Tema vanemate kodu andis selleks hiigla tööks talle kassa vajaliselt teadmisi. Ta isa õpetas gümnaasiumis nii vanu (ladina, kreeka) kui ka tänapäeva keeli, ja oli endastmõistetav, et noor Zamenhof pääle oma emakeele mõistis veel vene, prant-

suse, saksa ja inglise ning kreeka ja ladina keelt.

Pärast lugematuid raskusi üllatas Zamenhof ühel päeval oma lähemaid kaasõpilasi maailmakeele projektiga, mille ta nimetas „Lingvo Universala“. Tema isa oli aga saanud kuulda oma poja „fantastilistest, kasu- tuist jampsimistest“. Kui Lazar oli läind Varssavi ülikooli õppima arstiteadust, tema isa põletas „Lingvo Universala“ käsikirja. Ülikooli lõpetamise järel ta kirjutas oma keele ettepaneku uuesti mälestuse järgi. Kümneaastase tarvitamise ajal oma lähemate sõprade ringis, ta parandas seda, kuni ta aastal 1887 varjunime all Dr. Esperanto (s. o. lootja doktor) avaldas oma keele esimese õpiraamatu. See autori varjunimi saigi hiljem keele nimeks. Oma keele suureks ülesandeks säadis Zamenhof: *inimkonna teenimise rahvusvahelise abikeelena.*

On huvitav ja õpetlik jälgida, mil-liseist aluseist lähtudes on Zamenhof koostanud esperanto keele. Tema juhtumõtteks oli, et keel mida peavad tarvitama kõik rahvad ja kõik inimesed (mitte ainult õpetlased), olgu võimalikult lihtne ja kergesti õpitav. Nii tarvitas ta foneetilist kirjaviisi, s. o. kirjutatakse täpselt nagu loetakse. Grammatika koostas ta nii lihtsa kui üldse võimalik, selles on ainult 16 reeglit, millest erandeid ei tehta, ja mida ei tohi muuta: sest, ütles Zamenhof, kui igaüks meeldi-vuse järgi hakkaks muutma reegleid,

keel vähese aja järgi oleks hoopis teistsugune ja see ei oleks enam kuidagi rahvusvaheline keel. Samuti lihtsustab ja kergendab keele õppimist süstemaatilikult loodud alg- ja lõppliidete tarvitamine ja igale kultuurinimesele tuntud rahvusvaheliste sõnade kasutamine, näiteks: telefono, revolucio, reaccio, katastrofo, fantazio, elemento, konstitucio, ekonomia krizo, elektra energio, praktika aparato jne. Zamenhof mõtles aga kohe ka keele tulevikule, kuna kultuuri, teaduse ja tehnika arenguga tekib järjest uusi mõisteid ja uusi sõnu, valvab Zamenhofi poolt loodud keelekomisjon, milles on esindatud tähtsamaist rahvustest keeleteadlased, et uute sõnade tarvituselevõtt esperanto keeles toimuks ühtlaselt ja otstarbe-

kohaselt, ning ei lubaks keele ühtlust rikkuvaid eripüüdeid.

Zamenhof suri 1917. aastal Varsavis. Tema oli teind oma eluülesandeks lähendada rahvaid üksteisele, vihkas sõda kõigest hingest. Tema keel on aga nelja aastakümneni kestel vallutand kogu maakera.

Proletaarlikud esperantistid teavad, et praeguste ühiskondlike konfliktide põhjuseks pole keelte erinevus, vaid kapitalistlik süsteem. Sellepärast nemad rakendavad esperanto sotsialismi teenistusse, mis ainult võib maailma vastada kapitalismi ikkest ja seega ka rahvastevahelistest konfliktidest. Igal sotsialistlikul espertantistil olgu vähemalt üks sõber välismaal! Nii teostame juba praktikas elavat internatsionalismi!

Noorsotsialistide töömait

Liidu 6. kongress

Kongress algas 20. märtsil pärast miitingut. Avasõna ütles Liidu esimees Nigol Andresen, misjärele kongress laulis „Internatsionaali“. Tervituseks said sõna Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali esindaja Koos Vorrink ja Läti „Darba Jaunatne“ esindaja Edgars Vitols, M. Martna ja A. Jõeäär isiklikult, O. Gustavson ESTP keskkomiteelt ja riigikogu rühmalt, A. Oinas Tööliisspordi Liidult, J. Kraan ESTP võimlemisrühmadelt, Ilmar Rebane Akadeemiliselt Sotsialistlikult ühingult, Fanny Vesley Sotsialistlikult Naiskomiteelt, A. Sirro ESTP Tallinna komiteelt, K. Must Eestimaa Töölisühingute Kesklidult j. t.

Lauluga „Me võitlusvennad valvel“ tegeliku töö juurde asudes valiti juhatajajaks Nigol Andresen, A. Aben ja Paul Rummo, pääsekretäriks Oskar Pärn.

Esmakordselt valiti ka valimiskomisjon, kelle ülesandeks oli esitada kandidaadid valimiste puhuks.

Kahepäevane töö läks intensiivselt, asjalikke vaidlusi oli rohkesti organisatsioonilistes küsimustes. Tegevuskava ja eelarve võeti vastu ühel häälel ning samuti ühel häälel va-

liti uus juhatus koostises: Al. Aben (Uue-Vändra), Nigol Andresen, Endel Eilsen (Tartu), Karl Freiberg, Vanda Kann (Tartu), Lii Karroll, Anton Leemet, Lui Metslang, Mihkel Mihkelson, Oskar Pärn, Paul Rummo (Haapsalu), Karl Rätsep, Villem Soo (Rakvere), Erik Tuiman, Emil Vilmansen (Tapa).

Kongress lõppes 21. märtsi õhtul Koos Vorrink'i ja Nigol Andreseni lõppõnade ning „Internatsionaaliga“.

Liidu aasta tegevuse aruanne.

Noorsotsialistidele möödud tegevusaasta oli raskeks katsumisaastaks. Üheltpoolt äärmiselt pinevaks arenend kapitalismi kriis kaasaskäiva kohutava tööpuuduse, viletsuse ja hädaga, teiselt poolt mustasajalise reaktsiooni päästmine poliitilises olukorras — need seigid sundisid organiseeritud noorproletariaadi ridu koonduma üha tihedamaks ja võimsamaks võitlusfrondiks. Tallmeistrite, Järvede ja teiste rünnakud noorsotsialistidele ongi edukalt löödud tagasi.

Organiseerimistöö tulipunktiks möödud tegevusaastal oli organiseerimiskuu 1931. aasta oktoobris. Sel puhul korraldati üle maa rida õnnes-

tund agitatsioonikoosolekuid ja -pidusid, mis suuresti aitasid teostada selle kuu loosungeid: Liikmete arv kahekordseks! Tegevus intensiivsemaks!

Uusi ühinguid asutati 22, seega liit kasvas ühe aasta kestel peaaegu kolmandiku. Praegu on liidul 62 ühingut, umbes 1600 liikmega, neist 20 prots. naisliikmeid.

Kohalikke konverentse peeti neli: Läänemaa, Tallinna-Harju, Kagu-Eesti ja Pärnumaa.

Vähemusrahvuste jaoks on loodud juudi ja vene sektsioonid.

Kaitsestordi alal on asutatud rida noorvalvurite rühmi.

Võitluses sõjahädaohu ja tagur-luse vastu korraldati rida suuri demonstratsioone, neist paremini õnnestusid miitingud Tartus, Haapsalus, Narvas ja Rakveres.

Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali eksekutiivkomitee istungist võttis osa Nigol Andresen. Istung toimus Tännichi külas Saksamaal. — Liit võttis osa Põhjamaade Tööühenduse konverentsist Helsingis — esindajana Lii Karoll ja Oskar Pärn. Läti vennasliidu kongressil käis esindajaks E. Reining.

Liidu häälekananja funktsioneeris edasi ajakiri „Rünnak“. Käesoleval aastal asutati juure veel teine ajakiri, vanema noorpõlve jaoks — „Sotsialistlik Võitlus“. — Kirjastati veel käsiraamat organisatsioonitööks ja kaks agitatsioonibrošüüri. „Rahva Sõnas“ on kasutada üks lehekülg nädalas.

Kongress kinnitas aruande rahuldustundega, et noorsotsialistlik liikumine on aina kasvand ja süvenend kodanluse mustasajalise sopavalingu all.

Tervitus Soome seltsimeestele.

Kongress saatis Soome vennasliidule järgmise kirjaliku tervituse:

„Eesti Noorsotsialistliku Liidu VI kongress pöörduv tervitusega Soome vennasliidu poole, kes on praegugi veel ähvardava reaktsiooni pääletungide osaline. Meie teame, et tööliikumist ei saa täiesti suruda alla ükski reaktsiooni vorm, Soome visal töölisnoorpõlvel on jõudu võitluseks tööliisklassi, sotsialismi ja inimkonna eest.“

Kongressi kõnekoor (Revolutsiooni päha)

„Kongress tantsib“

Koosviibimine pärast esimest kongressipäeva.

Kirjandusõhtu „Karl Marx'i“ ühingus.

Nigol Andresen: Organisatsiooniline töö.

Noorsotsialistliku liikumise ülesandeks üldise tööliikumise osas on verbida, teadvustada ja aktiveerida proletaarset noorpõlve sotsialistlikku ja vabaametiühingulisse liikumisse ning tömmata abiväena juurde maa keskkihitide noorpõlve ja noorte intelligentsi, andes ka neile liitlastele sotsialistlikku teadvust ning rakendades neid proletaarset klassivõitluse teenistusse.

Seks otstarbeks on vaja nooredada liikumist ning rakendada eriti noorema ea (14—16 a.) psühholoogiale vastavaid töövorme, teisest küljest aga hoolitseda ka oma väljakasvava osa teadvuse lõpliku kujunemise eest.

Nende ülesannete taotlemiseks on vajaline kummagi astme jaoks eri ajakiri ja võimaluse korral brošüüriseeria, kuid ka kummalegi earühmale omad õpingulised harrastused.

Lui Metslang: Noorsotsialistide osa ametiühingulises liikumises.

Vabaametiühinguline liikumine on osa sotsialismi eest võitlevast tööliikumisest. Vabaametiühingute tegevuses on olnud seni esikohal tööliisklassi igapäevaste majanduslike, sotsiaalsete ja tööõiguslike huvide eest võitlemine. Sotsialistliku maailmavaate arendamine on olnud põhimiselt sotsialistlike parteide ja sotsialistliku noorpõlve organisatsiooni-de ülesandeks.

Praegune kapitalismi kriis on erilise tegevusega asetand tööliisklassile lähemaks ülesandeks: **Asuda sotsialismi teostamisele.** Sellest suurest ja rasketest esilekerkind ülesandest tingituna on Lääne-Euroopa vabaametiühinguis pöördud eriline tähelepanu tööliste aktiveerimisele sotsialistliku maailmavaate alusel. On asutud arendama intensiivselt ametiühingute liikmete hulgas ja kogu tööliisklassi keskel sotsialistlikku teadvust, et laiad tööliste hulga kriisi raskustes oleksid sotsialistliku ideoloogia mõjustuses ja ei toetaks kodanluse poolt tööliisklassi vastu sihitud avalikke ja maskeeritud liikumisi.

Tööprotsessis olevad noorsotsialistlike ühingute liikmed peavad kuuluma vastava tööala vabaametiühinguisse ja neis võimaluste piirides aktiivselt kaasa töötama. Noorsotsialistid peavad ametiühinguis hoolt kandma sotsialistliku selgitustöö eest. Töökohtades peavad noorsotsialistid silmas pidama et tööliste sidemed oma klassiorganisatsiooni — vabaametiühinguga muutuksid tugevateks.

Vanda Kann: Naise poliitiline kasvatus.

Noorsotsialistlikul liikumisel kui sotsialistliku massiliikumise ehitajal tuleb pöörduda eriti tähelepanu naissoo juurdetõmbamisele liikumisel ja selle teadvustamisele ja aktiveerimisele.

Psühholoogilistel ja kasvatuslikel põhjustel, nimelt kasvatamaks organisatsioonilist seltsimehelikkust ja vastastikust tunnustamist kummagi soo vahel, rõhutatakse naiste üheväärtilisust mehega, on vajaline segaorganisatsiooni vorm, kus naistele on garanteeritud esinemisvõimalused.

Noorsotsialistlik liikumine suhtub kahtlevalt meestest eraldatud sotsialistlikule naisliikumisele ning peab oma organisatsiooniliseks sihiks arendada ka väljaspool oma organisatsiooni sugupoole koostööd.

Oskar Pärn: Tööliisklassi enesekaitse ja noorpõlv.

Tööliisklassi organisatsioonilise jõu kasv ja aktiivsus oma klassihuvide kaitsmisel ähvardab ohtlikuks saada kodanlusele, mispärast kodanlus püüab organiseerida sihitult mässavaid linna keskkihite ja talupoegi võitluseks tööliikumise ja demokraatia vastu. Selles võitluses diktaatori ihkav kodanlus ei kokku tagasi jülmemaist vägivallategudest.

Sotsialistlik tööliisklass oma organisatsioonide kaitseks, proletariaadi vabaduste, õiguste ja organiseerimisvõimaluste kaitseks on loond oma klassijõududest tugevad ja hästidistsiplineeritud sportlikult tegelevad enesekaitse koondised. Selliseks enesekaitse organisatsiooniks on meil **ESTP. Võimlemisrühmad**, mille eriosa moodustavad noorsotsialistidest formeeritud *noorvalvurite* rühmad.

Kuna võimlemisrühmade ülesandeks on koguda teadlikum ja aktiivsem osa ESTP-sse organiseerund proletariaati, kellesse istutada uut seltsimeheliku distsipliini vaimu, kasvatades julgeid sotsialistlikke võitlusinimesi ja osavaid töölisliikumise kaitsjaid, siis E. N. Liidu noorvalvurite liikumise pääülesandeks olgu:

Täies ulatuses tõmmata sellesse liikumisse kaasa teojulge ja võitlustahte innustund sotsialistlik töölisnoorpölv 16—20 eluaasta vahel.

Noorvalvurite rühmades arendada ja valmistada ette oma liikmeid igakülgsest oskuslikeks kindlateks kaitsesportlasteks tulevaseks tegevuseks Võimlemisrühmades.

Meie avalikud kõnekoosolekud.

Meie jõud ulatavad ikka enam väljapoole sisetööd — ka avalike esinemiste kaudu hulkade ette. Oleme demonstreerind ka selle kevadtalve kestes oma füüsilist ja vaimset jõudu.

7. veebruaril oli sõjavastane miiting Haapsalus, kus kõnelesid L. Johanson, Oskar Pärn ja Paul Rummo. Saal tungil täis, kõik põrutatud sõjakoledustest, kõigis — pääle kahe kodanluse esindaja — ühine tahe.

23. veebruaril Narvas sõjavastane miiting, kõnelesid Nigol Andresen ja Mihkel Speek. Saal täis, töölisel tõsisel demonstreerimas oma sõja- ja kapitalismivastasust.

28. veebruaril Rakveres sõja- ja reaktsioonivastane miiting, kõnelesid Erich Joonas, Oskar Pärn ja Villem Soo. Rohkesti kuulajaid, isegi eesruum täis, kohal kodanluse pisike mürtsukamp, kes lämmatatakse aga kaasatundva rahvahulga poolt.

28. veebruaril Tallinnas „Karl Marx'i“ avalik miiting. Kõnelesid Mihkel Martna, Nigol Andresen ja Karl Rätsep, esines ka suurendatud koostisega kõnekoor, millele elas kaasa kogu saalitäis publikut.

5. märtsil Taageperas, Tõrvas ja Karksi ühingu korraldatud miitingpidu, kus kõneles Oskar Pärn. Esimest korda meie liikumise ajaloos politsei katkestas miitingu ja kirju-

Mõlemate sugupoolte ühendamine ühiseks sotsialistlikuks aktsiooneks, mille teostamiseks on vaja luua rühmi paralleelselt nais- ja meesnoortest, nende tegevust korraldades eri-ülesandele vastavalt.

Noorvalvurite rühmade ettevalmistava tööga luua eeldusi uute Võimlemisrühmade asutamiseks, et seega ridade tihendamine ja löögijõu tõstmine teostuks juba ligemas tulevikus.

Elmistel sihtjoonte taotlemisel tuleb Eesti Noorsotsialistliku Liidu juhatusel püsivalt võtta osa oma esindaja kaudu Eesti Sotsialistliku Tööliste Partei Võimlemisrühmade tegevuse organiseerimisest ja juhtimisest Võimlemisrühmade üldjuhatuses.

tas sel puhul kirjaoskamatuses nõretava protokoll, mida on võrratu lõbus lugeda.

13. märtsil Rakveres noorsotsialistlik miiting Vene revolutsiooni 15. aasta mälestuseks. Kõnelesid Karl Freiberg, Nigol Andresen ja Villem Soo, esines Tallinna ühingu kõnekoor. Täis saal oli põnevil, paaril momendil kodanluse abitu löögirühma ja ühe narri segatud.

20. märtsil Tallinna Noorsotsialistliku ühingu miiting kongressi avamise puhul. Kõnelesid Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali esindaja Koos Vorrink, Läti „Darba Jaunatne“ esimees Edgars Vitols, Oskar Gustavson, Nigol Andresen ja Vanda Kann. Esines huvitav kõnekoor. Publikut jällegi rohkuses.

17. aprillil Tartu Noorsotsialistlik ühing korraldas *rinnakmiitingu*, kus kõnelesid Albert Marmor, N. Andresen ja Ilmar Rebane ning esines kõnekoor. Publiku poolehoid suur ja saal täis.

17. aprillil oli Karksi-Nuias, „Lapua“ kodumaal, suur miiting, kõnelesid Oskar Pärn, Al. Aben, esitati kõnekoore ja revüüsid. Protokoll ei tehtud.

Nõnda oleme korraldand mõndagi, õppind koondama oma ridu ja teind liitu nende töölistega, kes on veel väljaspool organisatsioone.

Poliitiline laul

Sest ajast kui on olnud töö ja kur-namine, valitsejad ja valitsetavad, on kõland, hoolimata keeldudest, laule, milles rõhutatud on väljendand oma pahameelt ja kibedust, on maks-nud kätte oma rõhujaike. Isegi pri-mitiivrahvastel uurijad leiavad poli-itilis-sotsiaalse sisuga laule, igata-hes usulise värvinguga. Orjad, sõl-tuvad ja võidetud rahvad laulsid neid laule, mis pakkusid neile lohu-tust ja hüvitust; üks generatsioon pärandas neid järgmistele, kes siis jälle lisandasid uusi salme vanadele tekstidele, leiutasid uusi viise või ka-sutasid vanu. Iga mäss, iga vastu-hakk, iga revolutsioon on avaldund ammust ajast poliitiliste ja sotsiaal-sete laulude võimsa rikkusega. Mäs-sude puhkemised on avand võitlejate suud, ja arutu hulk laule, mis senni on lauldud salaja, usaldusringes, tun-gis avalikkusse. Võitluse -hoog tii-vustas viisi- ja sõnaluuletaja fantaa-siat, määratu hulk uusi laule seltsis vanale viisivarandusele. Autorid olid enamasti lihtsad nimetud inimesed, kes põgenesid neisse lauludesse igapäevase vaevaike kergendamiseks. Tihti need olid tõelised anded, isegi suured geenused, kelle andeid aga takistas ja keda needis orjusetööle halastamatu sotsiaalne ja tulunduslik kord. Samuti tihti need laulud olid koostöö, iga liige viilis ja treis, kuni neil oli lõplik, meile tuntud vorm.

Kuna laulud sotsiaalse või poliit-ilise sisuga on esinend ajaloo kõigil aegadel, poliitiline laul on alles vii-mase kahe-kolme sajandi produkt. Sel-le tekkimine on lahutamatu moodsate poliitiliste vabaduste tulekust. Kui Cromwell'i raudkõljed, talupojad ja linnaproletaarid alustasid oma võit-luse kuningliku võimu omavoli vastu Inglismaal, kohe algas ka poliitilise laulu uus epoch, mis aga alles suures Prantsuse revolutsioonis omandas täielise arengu. Poliitilised pilke- ja naljalaulud olid lauldavad juba re-volutsioonile eelnevail aastakümneil; vana režiim ei sisendand enam aukartust, olgugi et soldatite püssid ja täägid veel takistasid kokkulanget-mist. Kuninga metresside pillamine,

avalike varanduste röövimine amet-nikekarja poolt tingisid rohkearvu-liste poliitiliste laulude tekkimise.

Poliitilise laulu ajaloos tähtis — võiks isegi öelda — otsustav osa oli Pariisil. Pariis on kõige revolutsioo-nilistem suurlinnadest. Juba aastal 1306 Pariisi rahvas tõusis ja surus oma programmi kuningale päale. Sellele revolutsioonilisele pärimusele Pariis pole murdnud kunagi truu-dust. Ta elas alalises revolutsiooni-ootuses, mida kuningad võisid lükata edasi ainult sellega, et nad üldse lah-kusid Pariisist ja asutasid Versailles'i uue asukoha. Pärast revolutsiooni langust Napoleon'i raudkäsi langes Pariisile, politsei surus maha iga vaba liikumise. Arjad aga läksid hästi, ja Prantsuse armee võidufan-faarid kõlasid üle algava rahulole-matuse ja rahutuse arglikest hüü-deist.

Pärast Napoleon'i langemist vana režiim tuli tagasi, ja pariislased leid-sid jälle oma pilke-naljalaulud. Poliitsei ja vaimulikud katsusid läm-matada vaba sõna, aga selle vanauue režiimi ees pariislastel ei olnud enam aukartust. Poliitilisi laule lauldi jälle igal juhul avalikult. Tek-kis väikesi teatetreid ja kabareesid, kus elukutselised rahvalaulikud õhtu-õhtult esitasid poliitilisi laule. Kõrt-sides kogunes ikka lõbusaid või sapi-seid rühmi, kes andsid oma tunnete-le voli kuninga, vaimulike ja politsei vastu suunatud laulude lauhnisega. Selle aja rahvuslikem luuletaja oli *Béranger*, kes koostas hulga poliiti-lisi, moraliseerivaid ja sotsiaalseid laule, mis, lauldud rahvapäraste vii-sidega, levisid määratult ja aitasid võimsalt kaasa 1830. ja 1848. a. revolutsiooni ettevalmistamiseks. Ühest veast see luuletaja ei ole vaba, ka tema kuulus nende sekka, kes väljendas oma vastumeelsust Bour-bon'idele sellega, et tõstsid Napo-leon'i taevani. Sel Napoleoni-kultu-sel aga olid kurjad tulemused, see lõi vaimsuse aluse Napoleon III seiklus-diktatuuri moodustamiseks, mis siis lõppes verise katastroofiga. Igatahes

teistegi maade kirjanikud on patus-
tand selle austamisega; Heinrich
Heine luuletatud meistritöö „*Kaks
grenadeeri*“, millele Schumann lõi
samaväärse muusika, oli määratud
samuti Napoleon'i vaimustuse ja sõ-
jalise kuulsuse tõstmiseks üle iga
piiri.

Mida suuremaks sai poliitiline va-
badus Prantsusmaal, seda vabamalt
hargnes poliitiline laul, mis klassi-
dekujunduse muudangute peegeldu-
ses kasutas ikka enam sotsiaalseid
teemasid, võitles olemasoleva sot-
siaalse korra vastu, paljastas, pilkas
ja neas seda. Praegu veel on Parii-
sis palju kabareesid, väikesi teatreid
ja kõrtse, kus lauldakse poliitilisi
laule, mis alalise publiku nõuete ko-
haselt on natsionalistlikud, sotsia-
listlikud või kommunistlikud. Moodne
poliitiline propaganda ei näi aga soo-
dustavat nende poliitiliste laulude
levimist, *propaganda laulu kaudu*
pidi ajutiseks taganema *sõnaline
propaganda* eest, koosolekuil ja kok-
kutulekuil lauldakse harilikult vanu
revolutsioonilaulu, uusi esineb harva.

Pariisi revolutsioon 1830. aastal
raputas saksa rahva unest, Saksaski
algas poliitiliste laulude mood. Prant-
suse revolutsioonilaulud kandusid
Saksasse, üliõpilased, kelle suur ena-
mik oli edu ja revolutsiooni poolt,
laulsid vanu viise uute, absolutismi
vastu suunatud tekstidega. Kõikjal,
Saksamaal, Austrias, slaavi mais,
tõusis revolutsiooniliste luuletajate
uus generatsioon, nende laulud tun-
gisid ruttu publikusse. See revol-
tsiooniline laul saavutas haripunkti
1848. ja 1849. a. vabadusevõitlustes.
Kapitalismi esiletung langetas väi-
ketööstuse, kodutööliste ja talupoja-
rahva laiad kihid hirmsaimasse hätta.
Algas uus *sotsiaalne laule*; tõuke
selleks andsid masinahävitatjate lau-

lud Inglismaal, tekstiiltööliste lau-
lud Lyon'is, kangrute laulud Silee-
sias.

Pärast vasturevolutsiooni võitu
1849. aastal poliitilised laulud saksa-
keelseis mais jäid tummaks. Prant-
susmaalt tuli mood, et igas operetis
või laulujandis koomik esitas mõned
kupleed — lubatagu öelda — poliiti-
lise sisuga... See poliitika tõepoo-
lest ei olnud taevast tõukav, sõimati
maksusid, tubakamonopoli, raudteed,
trammi ja tänavavalgustust, kurdeti
elukallidust, pilgati kergesti „bõöm-
last“ ja „juuti“. Ainult Ungaris see
poliitiline teatrikuplee omandas suu-
rema tähtsuse, sest viimane salm
tavaliselt sisaldas hüüde vanale va-
bariiklasele ja revolutsionäärile Lajos
Kossuth'ile, kes, täidetud lepitama-
tust vihast Habsburgide vastu, eelis-
tas maapagu tagasitulekule Unga-
risse. Need kupleed põhjustasid alati
hiigeldemonstratsioone, mis viisid
meeleheitele Viini hoovkonna ja tihti
kutsusid välja politsei, isegi sõjaväe-
laste vahelesegamise.

Töölisklassi tõus otse enne sõda
valmistas aimamatud võimalused po-
liitilise laulu arenguks, mis kohaldus
proletariaadi vaimulaadile ja orga-
nisaatsoonivormidele. Rida andekaid
luuletajaid esines ja heitis publiku
ette haaravaid ja purustavaid luule-
tisi. Neid luuletisi enam ei lauldud,
nagu varem, eranditult tuntud vii-
sidega, ka hulk komponiste lõi revo-
lutsioonilistele tekstidele vastava ja
sama väärtusega muusika. Kodan-
lus, surutud kogu joonel kaitsesei-
sundisse, vaevalt loob veel poliitilisi
laule, ka selle töö ta annab oma fa-
šistlikele ja vasturevolutsioonilistele
käsikuile. Noorpõlve sissetung võit-
lusareenile — jätkub mainida noor-
sotsialistide osa — avab poliitilisele
laulule jälle aimamatud ja tulevikku-
tõotavad väljavaated.

Kirjandusest

Roland Dorgelés: „*Puuristid*“ —
k.-ü. „Loodus“, 240 lhk., hind 1 kr.
See sõjakoledusi kirjeldava raama-
tu autor tuleb asetada reastikku
teiste sama ainet käsitlevatega.

Kui E. M. Remarque'i „*Läänerin-*

del muutuseta“ vapustas sääl esile-
tõudud väline sündmustik, tegevus,
kirjeldatava miljöo rõve ja toores
külgi, siis „*Puuristid*“ on sootuks
tagasihoidlikum sel alal. See vaatleb
rohkem üksiktegelaste hingelist suh-

tumist, laskumata sündmustikku endasse, kuid andudes just psühholoogilise külje arutellu.

Autori isiklik suhtumine sõtta ei ole alati küllalt selge, kuid, et see ei ole pooldav, on märgatav ilmsesti. Ta arutleb igasugu võimalusi tege- laste kujuk, nende suu läbi, kuis pää- seda rünnakust — sõjast üldse. Ei kuidagi saa aru selle suure ja mõt- tetu vennatapmise kasust inimkon- nale. Äärmusteni pingutatud närvi- dega, iga hetk oodatavas õhkulask- mise pinevuses teatatakse, et neid on määratud (ülemuse poolt) võtma vastu oodatavat mürsku oma eluga, oma elada tahtmisega tervitades. (Kas pole see hirvitus jääne ja võik!) „Peab olema jõudu, et tappa in- mest; peab olema kannatust, et sur- mata inimest..“

Kui üks sõdur, „kangelane“, väi- dab, et on võidetud, „sest mina tulen säält eluga tagasi..“, paistab sel- lest liiaks ilmselt „isamaa-armastus“, sõja psühhoos, mis pole mitte üksikute monopol. Selline on iga sõduri „võidu“ ja „isamaa-armastuse“ hin- nang ja tunnus.

„Puuristid“ on neid teoseid, mille läbi lugenult kisendab kogu olemus: „Ei iial sõda! Kui aga peaks olema mõeldav sõda, siis vaid sõda sõjale.“

Raamatut läbib tõsidus ja asjalik- kus on selle iseloomulikumaid ja väär- tuslikumaid omadusi.

Hinnalt kättesaadav kõigile, ei to- hiks puududa see inimsoo karjete- sarjastus ühegi tööliste ja noorsotsia- listi kogust. Neid sõda kaasatei- nute hirmsaid kogemusi ja mälestisi analüüsidest tõmbame omad conse- kventsid, õppides tundma seda inim- soo ja kultuuri hävitamist ning selle tagajärgi, mille kaotamine on meie siht, kiirem on otsustavam.

Lii Karoll.

TÄHELEPANUKS NOORSOTSIALIS- TIDELE JA ESTP LIIKMEILE: SÖIT HELSINGISSE — MASSILISELT!

Jaanipäeval ja kahel järgneval päe- val Põhjamaade sotsialistlike noor- sooliitude tööühendus korraldab Hel- singis Põhjamaade töölisnoorpõlve suvipidustused. Pidustuste kava on järgnev:

23. juuni õhtul — linna vaatle- mine.

24. juunil kl. 10 — avamispidu Töölistmaja aias. Programmis: or- kestrimuusika, kõneleb Tööühen- duse esimees Kalle Kukkonen, tervi- tuskõned Rootsi, Taani ja Eesti esi- najailt. Pärast avamispidu sõidetakse Mustikamaa saarele, mis on Helsingi töölisorganisatsioonide suvituspaik.

Kl. 2 päeval on vabaõhupidu, pro- grammis: kõned Rootsi sotsiaalde- mokraatliku partei sekretäriilt Gus- tav Möller'ilt ja Väinö Tanner'ilt, siis võimlusdemonstratsioone, koorilaulu ja kõnekoore.

Õhtu veedetakse vabalt Mustika- maal.

25. juuni pärastlõunal on rahvus- vaheline esperantokooosolek, kus esi- nevad ka Eesti seltsimehed, loodeta- vasti Erik Tuiman ja Neeme Ruus kõnedega ning Tallinna N. Ü. espe- rantoklubi esperanto kõnekooriga.

Kl. 7 on Töölistmajas suur pidu, kus kõnelevad Taani s.-d. noorsoo- liidu esindaja, Nigol Andresen Ees- tist ja Soome sotsiaaldemokraatliku partei sekretär K. H. Viik. Päle selle koorilaulu, võimlemist, kõne- koor Tallinna N.Ü.-lt jne.

26. juunil kl. 9.30 algab rongi- käik, mis lõpeb Vallila vabaõhu- teatri ees.

Pärast seda on juhtide kursused. Lähemaid teateid sõidust saab sms. Oskar Pärn'alt Postkast 367, Tallinn.

Seltsimehed, hulgaliselt Soome!

Noor valija! 21., 22. ja 23. mail Eesti Sotsialistliku Tööliste Partei eest!

Noorsotsialistid! Noorte valijate koondamisele!

„RÜNNAK“, Eesti Noorsotsialistliku Liidu häälekandja. Toimetus: Nigol Andresen, Karl Freiberg, Erik Tuiman. Vastutav toimetaja ja välja- andja Mihkel Mihkelson. Ilmub Tallinnas kord kuus päale juuni ja juuli. Tellimishind: aastas 1 kroon 50 senti, 6 kuud 80 senti. Toimetus ja tali- tus: Tallinn, V. Pärnu 31. — Postkast 367. Kirjastus o.-ü. „Täht“ trükikoda Tallinnas.